

(Київ)

СИМВОЛІКА ЧЕРВОНОГО КОЛЬОРУ В КАНАДСЬКІЙ ПОЕЗІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті запропоновано аналіз поетичних текстів сучасних канадських поетів, розкрито сутність колороніму «червоний» та пояснено особливості символіки червоного кольору в поетичних текстах.

Ключові слова: колоронім, символ, поетичний текст.

The article presents an analysis of poetic texts of modern Canadian poets, reveals the essence of colour term "red" and explains the features of symbolism of red in poetic texts.

Key words: colour term, symbol, poetic text.

Метою статті є виявлення способів символізації червоного кольору у словесній тканині поетичних текстів сучасних канадських поетів.

Об'єктом дослідження є колоронім «червоний» як один з основних та найуживаніших колоронімів у канадській поезії.

Предметом дослідження слугує символіка червоного кольору.

Колірна символіка є одним з найбільш універсальних з усіх видів символізму, і свідомо використовується у мистецтві, в геральдиці, емблематиці, рекламі та літературі.

Символіка колоронімів сходить до символіки світла. Всі кольори є компонентами білого кольору, тобто світла, а протилежністю йому можна вважати чорний колір, що асоціюється з темрявою. Про це говорив, зокрема, А. Білий, який намагався розробити теософію кольору, взявши за основу символіку світла і темряви [2, с. 201].

Світло викликає асоціації з теплом, життям. Темрява, тобто відсутність кольору і світла – зі смертю. Всі найдавніші культури вважали світло і вогонь, на відміну від темряви, проявом божественної сили.

Існує класифікація кольорів, запропонована оптикою та експериментальною психологією. Перша група охоплює теплі «наступаючі» кольори, відповідні процесам асиміляції, активності та інтенсивності (червоний, оранжевий, жовтий і, як наслідок, білий), а друга охоплює холодні «відступаючі кольори», відповідні процесам дисиміляції, пасивності і слабкості (блакитний, синій, фіолетовий і чорний), зелений бути проміжним, перехідним охоплюючи дві групи.

Символізм певного кольору, як правило, походить від одного з таких джерел:

- 1) притаманна характеристика кожного кольору, сприйманого інтуїтивно як об'єктивний факт;
- 2) відношення між кольором і планетарним символом, традиційно пов'язаним із ним;

3) відношення, які елементарно сприймає примітивна логіка. Сучасна психологія і психоаналіз, здається, приділяють більше уваги третій теорії, ніж навіть першій, друга теорія діє як міст між двома іншими [7, с. 52].

У сучасній англійській мові за словом червоний закріплене значення «який має забарвлення одного з основних кольорів спектра, що йде перед оранжевим, колір крові або рубінів та їх близьких відтінків // про обличчя людини: червоний від гніву чи спеки // образливо: про людину з червонуватим відтінком кольору шкіри»[5 с, 380].

На думку вчених, символіка червоного та його відтінків позначена амбівалентністю, мотивованою стійкими асоціаціями цього кольору з кров'ю (ранами, смертною мукою й очищенням), вогнем, а також із людською красою [1; 4].

Червоний у художній літературі – це колір вогню, золота і троянд; це колір обличчя коли воно виражає збентеження, гнів або пристрасть. Це також колір крові, звичайно, але рідше, ніж фіолетовий, який є традиційним літературним кольором крові.

Червоний хрест Святого Георгія стара емблема Англії. Червоний і білий кольори – дві нації, представники яких першими переселилися до Канади. Англіїці і французи воювали між собою під кольорами ланкастерської червоної троянди і білої лілії. Білий і червоний стали офіційними кольорами Канади після їх затвердження королем Георгом V у 1921 році [6, с. 169].

Канадська поезія надзвичайно різноманітна. Спершу це була усна творчість корінного населення – ескімосів та індіанців, яка передавалася із покоління в покоління. Поезія англійською мовою з'явилася в кінці 80-рр. XVIII ст. Сучасна канадська англомова поезія представлена творчістю місцевих поетів та емігрантів з інших країн. Головними темами є теми природи, людини в природі, соціальних проблем, взаємовідносин між людьми.

Мікрополе назв червоного кольору як елемент колірного простору мовної картини світу канадських поетів є одним з найуживаніших. У межах аналізованого мікрополя розглядаємо кольоропозначення, що передають відтінки червоного різної яскравості та інтенсивності, а саме red (ядерна лексема), pink, carmine, crimson, magenta, rose, scarlet; redden; wine red, blood-red, coral red, orange red. Пропонуємо розглянути приклади.

Nude #4.

Woman on a blasted landscape

backlit in red like Hieronymus Bosch.

Covering her head and upper body is a hellish contraption

like the top half of a crab.

With arms crossed as if pulling off a sweater

she works hard at dislodging the crab

(Anne Carson. Liberty)

У наведеному поетичному тексті червоний підкреслюється як символ алхімії. Ієронім Босх нідерландський художник XV ст. часто використовував езотеричні та алхімічні символи у своїх

картинах. Підсвічений червоний «backlit in red» позначає сіру в алхімічних процесах. Шнайдер, урахувавши істотну важливість червоного кольору при алхімічних процесах, приходять до висновку, що це пов'язано з вогнем та очищенням. (Шнейдер,51) (A Dictionary of Symbols (J. E. Sirlot)

This is not uncommon after loss of love–

blue and black and red blasting the crater open.

I am interested in anger.

I clamber along to find the source.

(Anne Carson. Hot)

Колоронім red «червоний» виступає символом душевних ран після втрати кохання. У сполученні з blue «синій» та black «чорний» червоний підкреслює всю силу розчарувань, злості, усю глибину душевного «відкритого кратеру».

When this American woman,
whose thighs are bound in casual red cloth,
comes thundering past my sitting place
like a forest-burning Mongol tribe,
the city is ravished
and brittle buildings of a hundred years
splash into the street;
and my eyes are burnt
for the embroidered Chinese girls,
already old,
and so small between the thin pines
on these enormous landscapes,
that if you turn your head
they are lost for hours.

(Leonard Norman Cohen. When this American woman)

Епітети, виражені прикметниками casual «випадковий» та red «червоний», породжують додаткові смисли, тому що повсякденний стиль одягу, де не прийнято використовувати яскраві кольори, контрастує з червоним, найагресивнішим кольором. Крім того, жінка порівнюється із Монгольським плем'ям, яке було відомим своєю агресивністю та жорстокістю.

The seeds of the cosmos grow up as poppies, I suggest.

Red poppies, she asks?

(Erin Mouré. Dous)

Червоні маки є символами різного – краси, успіху, самопожертви, страждань Христа, смертельного сну. У порівнянні «зерна космосу ростуть як маки» можливо, мається на увазі пролита кров людства у війнах, де на полях ростуть червоні маки.

Two birds loved

in a flurry of red feathers

like a burst cottonball,

continuing while I drove over them.

I am a good driver, nothing shocks me.

(Michael Ondaatje. Application For A Driving License)

Тут червоний колір позначає не колір пір'я птахів, як може здаватися на перший погляд, а колір забрудненого кров'ю пір'я, оскільки ліричний герой цинічно підкреслює «коли я їх переїхав. Я хороший водій, нічого не шокує мене». Тобто, червоний виступає символом смерті для птахів і не є символом небезпеки чи застереження для водія.

You are in purple

with the red of the tree

moving into your skin

like my love my love

You spread your head

and empty your hair, thin

like silk over me

with your feet

red

and I uncover your ears

red

The birds on the sofa

move with the hour

while we

branch on the rug

stretch like a flower

and love moves
down the hill of your knees
to follow your dress
like snow moving down
A quietness of mountain
till we stun at nerves
leaving love like rain
and your body is red

(Michael Ondaatje. Christmas Poem 1965)

У цьому вірші червоний колір несе позитивне навантаження, оскільки йдеться про кохання ліричного героя. У другому рядку the red має значення червоного вина, яке «проникає під шкіру, як моя любов». Повтор колороніма червоний у поєднанні з частинами тіла символізує пристрасть та кохання.

and when I do our hearts sing together
and like me you cry, your tears
making fertile the whole earth
from dry, parched, stubborn soil blood-red roses bloom

(Afua Cooper. Horus of my heart)

Червоний є символом життя та життєвої енергії, саме тому автор використовує цей колір, щоб підкреслити родючість землі. Підсиливши червоний колір лексемою «кривавий», автор показує, наскільки великим є це бажання жити.

The famously crimson glow fills my living room,
a backdrop of red-pepper flames. Wall to wall,
crimson ribs, crimson rugs, the potted plants
smoking, Chagall prints bleeding, lamps like explosions
in miniature action films. How careless I look
in all this flicker, the Devil and I
exchanging handshakes like hunks of raw steak.

(Barry Dempster. The salvation of desire)

У наведеному поетичному тексті змальовано появу Диявола не називаючи його: «надзвичайний темно-червоний наповнює мою кімнату», оскільки червоний колір іноді пов'язують з дияволом,

за традицією, яка сходить до Ісав, який був «червоний, весь, немов плащ волосяний» [З, Бут. 25.25]. Уривок насичений червоним кольором: «темно-червоні краї тканин, темно-червоні килими», «картини Шагала кровоточать», що приводить до напруження атмосфери й очікування. Проте автор безтурботливо дивиться на це мерехтіння і тисне руку Дияволу в надії спасти бажання.

How still the quiet fields this autumn eve;

And yet we know that here, in other lands,

Red war still causes mothers' hearts to grieve,

And lives are spent as countless as the sands.

O God, we ask that Thou wilt put to flight

The shadows of this quiet autumn night!

(Arthur S. Bourinot . Autumn Silence)

THIS is the law of the Yukon, and ever she makes it plain:

'Send not your foolish and feeble; send me your strong and your sane

Strong for the red rage of battle; sane, for I harry them sore;

Send me men girt for the combat, men who are grit to the core;

(Robert W. Service. The Law of the Yukon)

Червоний колір пов'язують також із війною. У римській міфології червоний як колір крові асоціюється із богом війни Марсом. У наведених прикладах колоронім червоний символізує кровопролиття, війну та страждання, із цим пов'язані.

Отже, в канадській поезії червоний колір може мати позитивну і негативну конотацію, виступати символом очищення, любові, пристрасті, агресії, страждань. Символічні значення кольору набувають у творчості різних поетів своєрідного авторського тлумачення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базыма Б. А. Цвет и психика / Борис Алексеевич Базыма. – Харьков.: ХГАК, 2001. – 172 с.
2. Белый А. Символизм и философия культуры / Андрей Белый. – М.: Директ-Медиа, 2012. – 468 с.
3. Библия книги священного писания Ветхого и Нового завета. – М.: Российское библейское общество, 2004. – 1376 с.
4. Серов Н. В. Эстетика цвета. Методологические аспекты хроматизма / Николай Викторович Серов. – СПб.: БИОНТ, 1997. – 64 с.
5. Хокинс Д. Толковый словарь английского языка Oxford / Д. Хокинс. – М. : АСТ, 2008. – 556 с.

6. Ferber M. A dictionary of literary symbols / M. Ferber. – New York. : Cambridge University Press, 1999. – 263 p.
7. Sirlot J. E. A Dictionary of Symbols / J. E. Sirlot. – L. : Routledge & Kegan Paul Ltd, 1971. – 451 p.
8. The New Oxford Book of Canadian Verse. – London, New York: Oxford University Press, 1982. – 476 p.